

Félreértik a demokráciát

EÖRSI ISTVÁN

A minap pitymallatkor belekukkantottam a Nap-kele műsorába. Nem hittem a szememnek: Kovács László külügyminiszter Csurka Istvánnal vitázott a külpolitika fogas kérdéseiről.

Két kompetens szakértő, két megválasztott magyar politikus, ugyebár. Ezúttal a konszenzus kedvéért Csurka teljesen zsinórtalanul, európai ruhában vonult ki a gátra, és nem karlendítéssel üdvözölte a vita vezetőjét. Dialógusa a külügyminiszterrel csak hab volt a – tortán. Amióta pártja – amelynek habókos neve a legátfogóbb fogalmakat: az igazságot és az életet is a nemzeti rögválóság talajába börtönzi be – elérte a parlamenti küszöböt, Csurka a demokratikus közmegegyezés alapján álló újságok, rádió- és tévéállomások kedvelt sztárjává lépett elő. Ránk vigyorog az újságok címlapjáról, belső oldalairól, a vicclapoktól a szaklapokig mindenünnen, elképesztő kombinációival telnek meg a hasábok, légből kapott ötleteit információkként tálalják fel, olykor kritikus megjegyzések kíséretében, de nagyon gyakran kommentár nélkül is. A brutális rágalom a véleményválasztékot szaporítja ilyenkor, mint boldongomba a gombakészletet.

Ez persze nem meglepetés nálunk. Amikor Le Pen megtisztelte kis hazánkat, nemcsak a szélsőjobboldali sajtó, hanem még a Népszabadság és a Magyar Hírlap is odaszalasztotta hozzá munkatársát, hogy elcseverésszen a francia fasizmus vezérével. Pedig a Csurka- és a Le Pen-féle figurákkal demokratikus országokban demokratikus politikusok nem állnak szóba. Magukra valamit adó újságírók, még az európai értelemben vett jobboldaliak sem örökítik meg iszonyatos agyváladéukat. A riportereknek jogukban áll megtagadni, hogy szóba álljanak velük. Viselt dolgaikról kötelességszerűen tudósítják a nyilvánosságot, de nem mocskolják be magukat a közönség előtt végbe menő személyes érintkezés szégyenével.

Már hallom az ellenérvet: a csurkisták ennyi és ennyi szavazó bizalmát élvezik. Semmibevételik antidemokratikusan megkülönböztetné a szavazókat, és másodrendű állampolgárrá fokozna le egy több százezres tömeget. Az így érvelők végzetesen félreértik a demokráciát. A demokratáknak – amíg többségben vannak – arra kell törekedniük, hogy erkölcsi lepratelepre zárják a demokrácia ellenségeit. Századunk elég alkalmat adott rá, hogy észrevegyük: a legtöbb nemzet dicsekedhet bizonyos létszámú politikai brigantival, továbbá e brigantik mindenre képes alattvalóival. Ez a gárda alig várja, hogy véres valósággá varázsolhassa át a vérgőzös ábrándjait. Ahol a demokrácia eléggé erős, ott a potenciális keretlegényeket és többnyire művészbárát főnökeiket társadalmi bojkott útján elszigetelik. Éppúgy nem engedik be őket a lakószobákba, mint a nem szobatiszta kutyákat. A brigantik táborát, válságos és átmeneti korokban, szaporítják mindazok, akiket a szegénység, a munkanélküliség, a kilátástalanság kiszolgált az uszító demagogiáknak. Az embertelenségnek ezeket a segédcsapatait a demokráciákban főként szociálpolitikai intézkedésekkel próbálják pacifikálni, hogy legyen miért beilleszkedniük az állampolgárok békés együttélésének rendjébe. Ahol e kettős politika helyett egyenértékű közszereplőnek tekintik őket, ott a társadalom saját torkának szegezi kését. A demokrácia nem épülhet fel ugyanis pusztán a formális játékszabályok tiszteletére. Hitler egyebek között azért érhetett el a törvényes játékszabályok felhasználásával a parlamenti választásokon szabályszerű többséget, mert Weimarban a kezdet kezdetétől félreértették a demokráciát.

Azon a reggelen, amikor a külügyminiszter helyett is szégyenkezve rámeredtem a képernyőre, arra gondoltam, hogy a Kovács–Csurka-vitára nem kerülhetne sor, ha a rendszerváltozás előtt lehetőség nyílt volna demokratikus vitára akárkik között. A Magyar Szocialista Párt jóvátenné elődje hibáit, melyek a pártállam működésének alapjául szolgáltak, de rossz lelkiismerete és a gyakorlat hiánya folytán nem találja el a korrekció szükséges mértékét. Régen a demokratikus bírálatot sem tűrte el, és ezért most cserében hangtölcserélt tol a tátott fasisztoid pofák elé. És ezt a gyakorlatot követi a politizáló értelmiség túlnyomó többsége.

Vajon ki vállalja majd a felelősséget, ha nem szigetelődik el Magyarországon (Tamás Gáspár Miklós találó kifejezésével élve) a Hazugság és a Halál? Ha hozzá kell szoknunk a demokrácia nevében olyan fizimiskákhoz és olyan szófordulatokhoz, jelképekhez és szimbolikus gesztusokhoz, amelyekkel nem lehet békésen együtt élni?

Eörsi István